

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/22, p. 233-254

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12257>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ **Referees/Hakemler:** Prof. Dr. Nadir İLHAN –
Yrd. Doç. Dr. İbrahim TOSUN

This article was checked by iThenticate.

1975-1980 ARASINDA TÜRKİYE'DEKİ SİYASİ OLAYLAR VE SİYASİ GÖRÜŞLERİN DİLDEKİ YANSIMALARI

Ahmet ÇAL*

ÖZET

Bu makalede, 1975-1980 döneminde Türkiye'de yaşanan siyasi olaylar ve o dönemde çıkan siyasi gazetelerden hareketle farklı ideolojilere sahip insanların dili kullanırken tercih ettikleri kelimeler üzerinde durulmuştur. O dönemde yaşanan sağ-sol olayları toplumdaki huzursuzluğu arttırmıştır. Bununla birlikte farklı siyasi gruplar benzer kavramlar için farklı sözcükler kullanmışlardır. Aslında her dönemde mevcut olan bu durum 1975-1980 döneminde yaşanan olaylara bağlı olarak biraz daha artmıştır. İnsanların dilde kullandıkları kelimeler onların dünya görüşleri, siyasi fikirleri, hayata bakışları, düşünce yapıları vs. hakkında ipuçları vermektedir. Sağ görüşlü yazarların genellikle geleneğe bağlı oldukları ve bu nedenle eski kelimeleri tercih ettikleri söylenebilir. Sol görüşlü yazarlar ise daha çok yenilik taraftarı oldukları için yeni kelimeleri tercih etmişlerdir diyebiliriz. Bununla birlikte bağlı olunan ideolojiler ve savunulan fikirler de kelime tercihlerinde önemli bir rol oynamıştır. Fakat genelleme yaparak her sağ görüşlü yazar geleneğe bağlıdır ya da her sol görüşlü yazar yenilikçidir diye bir yargıya varılmamalı ve yazarların kullandıkları bütün kelimeler siyasi görüşleriyle doğru orantılıdır denilmemelidir.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için 1975-1980 yıllarına ait, o dönemde tirajları yüksek 4 gazeteden (Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet ve Tercüman), 7 yazar seçilerek siyasi görüşleriyle kullandıkları kelimeler arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu yazarların tercih ettikleri sözcükler tablolar halinde ayrı ayrı verilmiş ve ortak bir tabloda çeşitli karşılaştırmalar yapılmış, kelime seçimiyle ideoloji arasındaki bağlantı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Siyaset, siyasi gazete, siyasi görüş, kelimeler, ideoloji, Cumhuriyet gazetesi, Hürriyet gazetesi, Milliyet gazetesi, Tercüman gazetesi.

---

* Okt. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Seydişehir Meslek Yüksekokulu, El-mek: ahmetcal42@gmail.com.tr

---

THE REFLECTIONS OF TURKEY'S POLITICAL EVENTS AND POLITICAL VIEWS BETWEEN 1975-1980

ABSTRACT

In this article, the political events in Turkey during the period of 1975-1980 and the political newspapers which emerged at that time emphasized the words preferred by people with different ideologies using the language. The right-left events that took place at that time increased the unrest in the society. However, different political groups have used different words for similar concepts. In fact, this situation, which was present in every period, increased a little more depending on the events that took place in 1975-1980 period. The words people speak on the earth are their worldviews, their political ideas, their gaze, thoughts, etc. Gives tips about. We can say that right-wing writers are usually dependent on tradition and therefore prefer the old words. We can say that left-wing authors prefer new words because they are more innovation-oriented. Along with this, ideologies and advocated ideas play an important role in word preferences. But by generalizing, we can not say that every right-wing writer depends on tradition, or that every left-wing writer is innovative, and we can not say that all the words used by the writers are directly proportional to their political views. In order to be able to understand it better, 7 writers (Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet and Tercüman) from 4 newspapers with high circulation at that period of 1975-1980 were selected and tried to reveal the relation between the words used by political views. The words preferred by these authors were given in tabular form, and a comparison on a common table was made, and the connection between ideology and word choice was examined.

STRUCTURED ABSTRACT

1975-1980 is a time when Turkey has gone through a distressing process. Due to the right-left events, the unrest in the society has increased and the safety of the people has not remained. Almost every day anarchy events and loss of lives in this period affected people's psychology in the negative direction. There is no doubt that the rhetoric of the written press that guides society at such a time that society is on such a thorn is extremely important. It is crucial that the newspapers address what kind of language, and which words they prefer, depending on the authors' ideology. The words people use are their worldviews, their political ideas, their gaze, thoughts, etc. gives tips about. Right-wing authors are generally dependent on tradition, and for this reason they can be said to prefer the old words. Left-wing writers may prefer new words because they are more innovation-oriented. Along with this, the ideologies and advocated ideas played an important role in word preferences. But by generalizing, every right-wing writer depends on tradition, or every left-wing writer should not be judged to be innovative, and all the words used by the authors should not be said to be directly proportional to their political views.

In order to be able to understand it better, 7 writers (Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet and Tercüman) from 4 newspapers with high circulation at that time (1975-1980) were selected and the relationship between words used by political views was tried to be revealed. The words preferred by these authors were given in tabular form, and a comparison was made on a common tableland, and the connection between ideology and word choice was examined.

Ahmet Kabaklı and Mukbil Özyörük are right-wingers and the other 5 writers are left-wing. When we look at the table above, the words used give some information about the authors' political ideas. For example, while Ahmet Kabaklı used the word "**millet**" 44, Mukbil Özyörük 37 times, both writers never gave the word "**ulus**". On the other hand, while Oktay Akbal included the word "**millet**" once, Refik Erduran did not use this word at all, and both Akbal and Erduran preferred the word "**ulus**" 12 times. It is seen that left-wing authors use the word "**yurt**" (İpekçi 9, Selçuk and Ekşi 8, Akbal 5, Erduran 17 times) while the words "**vatan**" and "**yurt**" pass 11 times in Ahmet Kabaklı's writings.

The use of the words "**savaşım**" - "**mücadele**", "**medeniyet**" - "**uygarlık**" and "**özgürlük**" - "**hürriyet**" also give some clues about the authors' worldviews. Akbal and Selçuk did not use the word "**mücadele**" at all, but instead preferred 9 "**savaşım**" (Akbal 9, Selçuk 6 times).

The fact that Kabaklı never used the word "**uygarlık**" when he used "**medeniyet**" 10 times and never mentioned the word "**medeniyet**" to the left-wing writers, whereas Akbal's 7, Selçuk's 5 and Erduran's 3 times "**uygarlık**" Their use of the word is also a result of their political identity.

Akbal and Selçuk 7, İpekçi 6 and Erduran 3 times prefer "**özgürlük**" word, but the word "**hürriyet**" does not pass in İpekçi, Selçuk and Erduran, only 2 times in Akbal; the "**emekçi**" must find 10 positions in Akbal, 6 times in Selçuk, 7 times in "**devrimci**" Selçuk, 6 times in Akbal; The use of the "**komünist**" 15 times in Kabaklı; 15 of the "**millî**" Özyörük, and 12 times in the Kabaklı are examples of their reflection on the political view.

While left-wing authors prefer the word "**sorun**", right-wing authors have used the word "**mesele**" more often. The word "**problem**" which is close to these words is not preferred much. "**Sorun**"; In Abdi İpekçi, 43, in Refik Erduran and Oktay Ekşi 15, in Oktay Akbal 12 and in İlhan Selçuk 6 times, it is seen that the word has never been used in Ahmet Kabaklı and Mukbil Özyörük. "**Mesele**" is 34 in Mukbil Özyörük and 8 times in Ahmet Kabaklı; It was used 8 times in Oktay Ekşi, 5 times in Abdi İpekçi, and this word was not found in the texts taken from other writers. The word "**Problem**" which we did not show in Tabloda, 3 times in Mukbil Özyörük and 4 times in Oktay Ekşi, was not found in other writers.

It is not a coincidence that İlhan Selçuk and Oktay Akbal prefer İlhan Selçuk 17 times "**burjuva**" in favor of "**yargıç**" and "**egemen**" instead of "**hâkim**" in the texts we have scanned.

It is also seen that left-wing authors prefer the words "**politika**" instead of "**siyaset**" and "**yanıt**" instead of "**cevap**". As a result, we can say that left-wing authors prefer to be new to the tradition, while not

---

Turkish Studies

being a definite judgment. It is also possible to increase the number of these samples.

The words people use on the dash give their clues about their worldviews, their political ideas, their gaze of life, their thoughts. We can often say that right-wing authors depend on tradition and therefore prefer the old words. Left-wing authors generally prefer new words because they are innovators. The political separations that emerged between 1975-1980 and the anarchy in the streets with the negative situation in the society played an important role in the dimension of the words they used in the vocabulary of the political groups in Turkey or intellectuals who speak and write them.

Left-wing authors are usually replaced by "**sorun**" instead of "**mesele**", "**ulus**" instead of "**millet**", "**yurttaş**" instead of "**vatandaş**", "**yanıt**" instead of "**cevap**" there is an absolutely relationship between the choices of the words "**egemen**" or "**yargıç**" instead of "**hâkim**" and opinions. The choice of the words used can also be explained by the fact that these writers are so innovative as to be traditional. Because words such as "**mesele**", "**millet**", "**vatandaş**", "**cevap**", "**hâkim**" In this sense, authors should not use these words.

İlhan Selçuk's use of the words "**kapitalist**" and "**kapitalizm**" 11 times, "**burjuva**" word 17 times, "**politika**" 31 instead of "**siyaset**", 8 times "**devrim**", 7 times "**devrimci**", "**emek**" 5 times, "**emekçi**" 6 times, "**faşizm**" 7 times, "**komanda**" and "**ilerici**" words 8 times; Oktay Akbal's "**politika**" 15, "**devrim**" 14, "**ulus**" 12, "**emekçi**" 10, "**bozkurt**" 8 (in the sense of the nymph), "**sosyalist**" and "**komando**"; In Refik Erduran's writings 12 passages of "**ulus**", 17 times "**yurt**", 28 times "**ülke**", 15 times "**sorun**" and 12 times "**sonuç**" are related to the political views of these authors. As a matter of fact, people who want to carry out social reforms, who say that power and means of production should be controlled by the people, who oppose capitalism, who advocate revolution and innovation, who believe that the economy should not be in the monopoly of the rich, but in the administration of large masses of people, it is natural that people who advocate the idea of fundamental right and freedom and social equality should frequently use the above words.

The use of the word "**vatandaş**" instead of the word "**yurttaş**" in texts taken from right-wing writers (Kabaklı and Özyörük) can also be associated with the world view of the writers.

Ahmet Kabaklı's use of "**millet**" 44, "**millî**" 12, "**vatan**" 12, "**vatandaş**" 15, "**medeniyet**" 10, "**komünist**" and "**milliyetçi**" 15, In the writings of Mukbil Özyörük, it is stated that "**millet**" has 37, "**millî**" 15, "**memleket**" 29 (left-wing authors prefer "**ülke**") and "**milliyetçi**" 4 times, reveals relatively political views of these authors. Because it is normal for individuals who want to protect the national harsh, who oppose all kinds of alienation, who desire to preserve their own culture, and who advocate traditionalism, prefer these words more.

Along with this, the ideologies and advocated ideas played an important role in word preferences. But it is not right to make a generalization that every right-wing writer depends on tradition, or that

every left-wing writer is innovative, and that all the words used by the writers are directly proportional to their political views.

Keywords: Politics, political newspapers, political opinion, words, ideology, Cumhuriyet newspaper, Hürriyet, Milliyet, Tercüman newspaper.

1. GİRİŞ

Bir toplumun yaşam biçimi, inanışları, sözcükleriyle yakından ilgili olduğu gibi, toplumda yaşanan olaylar da sözcüklerini etkilemektedir. Bu yüzden yaşanan olaylara bağlı olarak her dönemin dili diğer dönemlerden belirli oranlarda farklılık göstermektedir. 1975-1980 yılları Türkiye'de önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Sağlam bir siyasi otoritenin bulunmaması, iktidara gelen koalisyon hükümetlerinin pamuk ipliğine bağlı olması, parti liderlerinin koltuk kapma yarışı içinde yer almaları, siyasi çekişmeler, hükümetlerin izlediği popülist politikalar sonucu enflasyonun sürekli artması, buna bağlı olarak gelen zamlar ve insanların alım gücünün azalması, devletin toplumdaki huzuru ve asayişini sağlayamaması; insanların devlete karşı güvenlerinin azalmasına yol açmıştır. Bu da doğal olarak farklı ideolojilere sahip gruplar arasında çatışma ortamının doğmasına ve toplumda birtakım kutuplaşmaların oluşmasına sebebiyet vermiştir. Anarşinin her geçen gün artması toplumsal huzuru bozmuştur. Olaysız bir günün bile geçmediği bu dönemde halk canından bezmiş bir hâledir. Sağ-sol davası nedeniyle günde ortalama 20 insanın ölmesi ülkedeki karışıklığın boyutlarını gözler önüne sermektedir.

Toplumdaki bu sosyal travma ister istemez insanların kullandıkları kelimelere de yansımıştır. Farklı görüşlerdeki insanlar aynı kavramları değişik kelimelerle ifade etmişlerdir. Örneğin, sol görüşlü insanlar, kendilerinden bahsederken genellikle “devrimci”, “çağdaş”, “ilerici”, “sosyalist”, “özgürlükçü”, “emekçi” sözcüklerini tercih etmişler; sağ görüşlü birinden söz ederken “faşist”, “gerici”, “komando”, “komprador uşağı”, “tutucu”, “burjuva”, “anarşist”, “militan”, “Başbuğcu” gibi kelimeleri kullanmışlardır. Buna karşılık sağ görüşlü insanlar kendilerini ifade etmek için “milliyetçi”, “ülkücü”, “bozkurt”, “yiğit” gibi kelimeleri kullanmışlar, sol görüşlü birinden bahsederken de genellikle “komünist”, “Moskof”, “Marksçı”, “Maocu”, “Leninci” sözcüklerini tercih etmişlerdir. Bunun yanında sağ düşüncede olanların; daha çok “millet”, “vatandaş”, “medeniyet”, “mesele” gibi kelimeleri kullanmalarına karşılık, sol düşüncede olanların “ulus”, “yurttaş”, “uygarlık”, “sorun” sözcüklerini daha fazla tercih etmeleri de bu durumun bir kanıtıdır. Aslında her dönem için geçerli olan bu durum insanların içinde buldukları psikolojiye bağlı olarak 1975-1980 arasında biraz daha artmıştır.

2. 1975-1980 ARASI YAŞANAN SİYASİ OLAYLAR

Toplumun içinde bulunduğu ruh hâlini ve bu durumun kullanılan kelimelere nasıl yansıdığını daha iyi anlayabilmek için o dönemde yaşanan siyasi olaylar hakkında birtakım bilgiler vermek faydalı olacaktır.

14 Ekim 1973'te yapılan seçimlerde Bülent Ecevit başkanlığındaki CHP 185 milletvekili çıkararak birinci parti olmuştu. Fakat bu sayı tek başına hükümet kurmak için yeterli değildi. Yaklaşık 3 aylık bir hükümet bunalımından sonra 7 Şubat 1974'te CHP-MSP koalisyon hükümeti güvenoyu alarak göreve başladı. Dinî söyleme ağırlık veren bir parti ile ortanın solunda olduğunu ilan etmiş bir partinin kurdukları bu koalisyon, o zamanki meclis aritmetiğinin zorlamasıyla oluşmuştu. 1980 darbesine kadar, ülke bu tür normal olmayan birleşmelerden doğan koalisyon hükümetleri ile yönetilmiştir. (Özçelik vd.,2011: 161-162).

Askerî harcamaların arttığı 1974'te Türkiye rekor seviyede bütçe açığı verdi, zamanında önlem alınmaması ise 1978'deki ekonomik krize yol açtı. Mecliste zayıf bir desteğe sahip olan ve seçmenin tepkisinden korkarak gerekli ekonomik kararları almaktan çekinen koalisyon hükümetleri sorunları bir sonraki döneme atmaya yönelik geçici tedbirlerle yetiniyorlardı. Popülist politikalar enflasyonda artışı körükliyor, işsizlik artıyor, ülkede pek çok kişi durumdan endişe ediyordu. Ekonomide kötüleşme artarak 1980'li yıllara kadar devam etti. (Zürcher, 2000: 381-382).

12 Mart ara rejiminin “balyoz harekâtı” ile bir süre için sindirdiği şiddet yeniden ve daha sert bir şekilde ortaya çıkıyordu. Şiddet giderek yön değiştiriyor, yasadışı sol gruplar THKP-C, TİKKO gibi örgütler ideolojik, mezhepsel ve etnik ayrılıklarda yoğunlaşıyorlardı. Sağda MHP'ye bağlı Ülkücüler, hatta Akıncılar gibi gruplar birbirleriyle ve karşıt görüşlülerle çatışarak gelecekte kendilerini ezecek yeni bir darbeye zemin hazırlıyorlardı. Sosyalizmden yana değişen bir dünyada kutlanacağı umulan 1976 ve 1977, 1 Mayıs İşçi Bayramları sol için önemliydi. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (DİSK) düzenlediği 1976 kutlaması kayda değer bir olay meydana gelmeden sona erdi. Fakat 1977 İşçi Bayramı, nasıl olduğu anlaşılmayan bir şekilde göstericilerin üzerine ateş açılması ve yaşanan panik sonucunda 36 kişinin ölmesi ile sonuçlandı. (Özçelik vd.,2011: 163-165).

Şartların giderek ağırlaştığı bu dönemde, 1977 seçimleri de Türkiye'nin ihtiyacı olan güçlü iktidarı çıkaramamış, hükümeti kurmakla görevlendirilen Ecevit güvenoyu alamamıştı. Beklenen CHP-AP koalisyonu ise gerçekleşmedi, yerine II. Milliyetçi Cephe hükümeti kuruldu. Bu yıllar Türkiye'nin artık tahammülü aşan bir şekilde kutuplaştığı, ekonomik sosyal meselelerin çıkmaz sokağa doğru sürüklendiği yıllardı. Nitekim yeni hükümetin daha ilk 15 gününde 26 cinayet işlenmişti. (Özçelik vd.,2011: 165-166).

23-24 Aralıkta Kahramanmaraş bir savaş alanına dönmüştü. 26 Aralık 1978'de ölenlerin 102 kişiye ulaştığı resmî olarak açıklandı. Pek çok ev ve işyeri de tahrip edilmişti. Askerî müdahaleye karşı çıkmasına rağmen Ecevit'in sıkıyönetim ilan etmekten başka çaresi kalmamıştı. (Zülcher, 2000: 383-384). Aynı gün 13 ilde sıkıyönetim ilan edildi. Nisan ayında 6 il ile genişletilen sıkıyönetim 12 Eylül darbesine kadar iki ay ara ile sürekli uzatıldı. Fakat sıkıyönetim uygulaması da şiddeti sona erdiremedi. (Özçelik vd.,2011: 166).

Eylül 1978'de hükümette iki bakanı bulunan CGP, hükümetten çekilme kararı alınca Başbakan Yardımcısı Feyzioğlu istifa etti. 1979 Ekiminde yapılan ara seçimlerde AP oylarını %54'e çıkarmış, CHP %29'a gerilemişti. Sosyoekonomik sorunları çözmede yetersiz kalan Ecevit hükümeti bu sonuçları gerekçe göstererek istifa etti. Adalet Partisinin azınlık hükümeti isteğine MSP ve MHP destek verince, 12 Kasım 1979'da hepsi AP'lilerden oluşan ve yukarıdaki iki partinin destek verdiği hükümet güvenoyu aldı. Yeni hükümet olayların durulmasını sağlamak amacıyla sıkıyönetim uygulamasında askere geniş yetkiler vermesine rağmen bu yetki ölenlerin sayısının günde 20'ye kadar çıkmasını engelleyemedi. (Zürcher, 2000: 388-389).

12 Eylül 1980 Darbesi

12 Eylül'e yaklaşırken ölen sayısı günde ortalama 20 kişiye ulaşmış; kamplaşmalar, kitlesel cinayetler halkı canından bezdirmişti. Bütün bu olaylar sıkıyönetimin hâkim olduğu askerin yetkilerinin arttırıldığı bir dönemde yaşanıyor. Buna rağmen bezmiş olan halkın önemli bir çoğunluğunda artık Silahlı Kuvvetlerin yönetime el koyması ve ülkeyi kurtarması gerektiği anlayışı hâkim olmaya başlamıştı. Daha Aralık 1979'da, yani Demirel hükümetinin güvenoyu almasının hemen sonrasında, generallerin müdahale kararı aldıkları fakat şartların iyice olgunlaşmasını bekledikleri söylenmektedir. Nitekim 27 Aralıkta köşke çıkan generaller, bir uyarı mektubunu hükümete verilmek üzere Cumhurbaşkanı'na teslim ettiler. 2 Ocak 1980'de 12 Mart 1971 muhtırasına

benzeyen bir muhtıra açıklandı. Fakat cumhurbaşkanlığı seçim döneminde yaşananlar siyasetçilerin muhtırayı dikkate almadıklarını gösteriyordu. (Zülcher, 2000: 390-391).

Bu günlerde ülke gündemini meşgul eden bir olay da cumhurbaşkanlığı seçimiydi. Nisan-eylül arasında Mecliste 5 ayda 115 tur oylama yapılmasına rağmen cumhurbaşkanı seçilemedi. Askerler ise olan biteni müdahale etmeden sessizce izlediler. 12 Eylül günü Genelkurmay Başkanı Kenan Evren ve dört kuvvet komutanı emir komuta zinciri içinde yönetime el koyduklarını devlet televizyonundan açıkladılar. Gerekçe yine kardeş kavgasıydı. Aynı gün bütün ülkede sıkıyönetim ilan edilmiş, partiler resmen kapatılmasa da siyasi parti liderleri gözetim altına alınmıştı. Kenan Evren devlet başkanı ilan edildi. Daha sonraki günlerde milletvekillerinin de içinde bulunduğu bazı kişiler tutuklandı. Devam eden tutuklamalar neticesinde 43 bin kişi gözaltına alındı. (Özçelik vd.,2011: 168-171).

Bu buhranlı dönemde yaşanan olaylara bağlı olarak toplum tarafından kullanılan kelimeleri incelemeye karar verdik. Farklı görüşlerdeki grupların belirli bir kavramı karşılamak için kullandıkları kelimeleri belirlemenin en iyi yolu siyasi gazeteleri incelemektir. Doğan Aksan'ın da dediği gibi bir dilin sözcüklüğünün belirli bir zaman dilimindeki durumunu en iyi yansıtan, o dönemdeki gazetelerin haber dilinin incelenmesidir. (Aksan, 1996: 208). Bu nedenle 1975-1980 arasında tirajları yüksek olan *Cumhuriyet*, *Hürriyet*, *Milliyet* ve *Tercüman* gazetelerinden toplam 7 yazar belirlendi (*Cumhuriyet*'ten Oktay Akbal, *Hürriyet*'ten Oktay Ekşi, Refik Erduran, *Tercüman*'dan ise Ahmet Kabaklı). Her yazarın gazetede köşesinde yazmış olduğu köşe yazılarından toplam 10.000 kelimelik bölümler rastgele seçildi ve yazarların siyasi görüşleriyle kullandıkları kelimeler arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışıldı.

3. YAZARLARIN DÜŞÜNCE YAPILARI VE KULLANDIKLARI KELİMELER

Yazarların köşelerinde yazdıkları yazılardaki kelime sayıları birbirinden farklı olduğu için belirli sayıda köşe yazısı alınmamış, her yazardan yaklaşık 10.000 kelimelik yazı rastgele seçilmiş böylece çalışmanın tutarlı olması amaçlanmıştır. Bu bakımdan çalışmaya eklenen köşe yazıları, yazının hacmine göre değişmektedir. Her yazardan 18-25 arası köşe yazısı alınarak çalışmaya dâhil edilmiştir. Kelimeler seçilirken yazarların siyasi görüşleri, düşünce yapıları, gelenekçi mi yoksa yenilikçi mi oluşları göz önünde bulundurulmuş; kullanılan kelimelerin doğu kökenli mi yoksa batı kökenli mi oldukları da dikkate alınmıştır.

3. 1. Abdi İPEKÇİ (Milliyet)

İpekçi; yazılarında Atatürkçülüğü, barışı, düşünce özgürlüğünü, temel hak ve özgürlükleri, bağımsızlığı, demokrasiyi savunmuştur. *Milliyet* gazetesinde “**Durum**” adlı köşesinde yazdığı yazılarda bu kavramlar üzerinde sıkça durmuştur.

Köşesinde genellikle siyasi konuları ele alan yazar hem iç siyasetle hem de dış siyasetle ilgili görüşlerini açıkça dile getirmiştir.

Sosyalist bir dünya görüşüne sahip olan İpekçi, yazılarında CHP ve Bülent Ecevit'e destek verip, Ecevit'in izlediği politikaları genellikle doğru bulmaktadır. Milliyetçi Cephe partilerini, liderlerini ve bu partilerin faaliyetlerini ise eleştirmektedir. Ona göre Milliyetçi Cephe (MC) iktidarında, koalisyonu oluşturan partilerin liderleri arasında zaman zaman görüş ayrılıkları olduğundan, ülkeyi sağlıklı bir şekilde yönetememektedirler. Bu da hem içte hem de dışta kaos ortamının oluşmasına yol açmaktadır. Bundan dolayı ülkeyi CHP ve Ecevit'in yönetmesi gerektiğini savunmaktadır.

Sokak olaylarında sağcılar kadar solcuların da hatalı olduğunu söyleyen İpekçi, her iki grubun da ilkel ve fanatik olduğunu dile getirmektedir. İpekçi'ye göre, kendilerini birtakım

sloganlara kaptırılmış ve dünyadan haberleri olmayan bu grupların çıkardıkları olaylar, Türkiye’yi hiç layık olmadığı bir ortama sürüklemektedir.

Dış siyasetle ilgili fikirlerini de köşesinde açıklayan yazar Kıbrıs sorunu başta olmak üzere Ermeni sorunu, ABD ile ilişkiler ve daha birçok konuda yazılar yazmıştır.

Abdi İpekçi’nin kullandığı kelimeleri bir tabloda şöyle gösterebiliriz:

sorun	ambargo	girişim	görev	politika	sol	örgüt
43	27	22	21	20	17	15
amaç	dava	işçi	siyasal	hak	sosyal	eğilim
14	13	13	13	10	10	9
yurt	hedef	adalet	komünist	özgürlük	umut	emperyalist
9	8	6	6	6	5	5
millî	yandaş	sömürmek	ilke	demokratik	demokrat	egemen
5	5	5	4	4	3	3
ideolojik	siyaset	siyasi	ulusal	anarşi	millet	ulus
3	3	3	3	2	2	2

Yukarıdaki tabloda dikkati çeken kelimelerden biri “ambargo”dur. Yazar bu sözcüğü incelediğimiz kısımda 27 kez kullanmıştır. Özellikle Batı emperyalizminin Türkiye’ye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne uyguladığı yaptırımlar yazarın da üzerinde sıkça durduğu konulardandır. Bunun yanında yazar “emperyalist”i 5 kez, “emperyalizm”i de 1 kez kullanmıştır.

Metinlerde sıkça kullanılan sözcüklerden biri de “sorun”dur. “Sorun” 43 kez geçerken yakın anlamlı olabilecek kelimelerden “mesele” 5 kez kullanılmış, “problem” ise incelenen kısımda geçmemiştir. İpekçi, tablodan da anlaşılacağı gibi genellikle “politika” sözcüğünü tercih etmiş, “siyaset” kelimesini ise çok az kullanmıştır.

İpekçi’nin yazılarında dikkat çeken bir diğer kelime de “yurt”tur. Yazar bu sözcüğü 9 kez kullanmasına rağmen “vatan” kelimesini hiç tercih etmemiştir. Ancak bu kelimedenden türetilen “vatandaş”a 4 kez yer verilirken “yurttaş” 1 kez kullanılmıştır. Yine 9 kez geçen “eğilim”e karşılık, yakın anlamlı sayılabilecek “temayül” ve “meyil” incelenen kısımda yoktur. “Girişim” sözcüğü 22 kez kullanılmasına rağmen “teşebbüs” sözcüğünün metinlerde yer almadığı görülmektedir. İpekçi’nin tercih ettiği kelimelerden biri de 21 kez kullanılan “görev”dir. Bu sözcüğe yakın olan “vazife” de metinlerde geçmemektedir. Ayrıca 5 kez geçen “yandaş” sözcüğünün yakın anlamlısı “tarafdar” da metinlerde yoktur. Metinlerde “amaç” kelimesi 14, “hedef” kelimesi 8 kez geçmiştir; fakat “maksat” ve “gaye” kelimelerine rastlanmamıştır. “Görüş” 26 kez, “yargı” 8 kez “fikir” ise 1 kez kullanılmıştır.

Abdi İpekçi’den aldığımız metinlerde dikkatimizi çeken bir diğer nokta da “devrim” ve “devrimci” gibi kelimelerin geçmemesidir. Belki tamamen tesadüf olabilir ama 10.000 kelimedenden oluşan bir havuzda “komünist” sözcüğü 6, “komünizm” sözcüğü 3 kez geçerken “devrim” ve “devrimci” kelimelerinin geçmemesi ilginçtir.

Yukarıda belirttiklerimizin yanında Abdi İpekçi’nin yazılarında geçen bazı kelimeler şunlardır: “Cepheci” 5, “soykırım” 3, “çağ” 4, “çağdaş” 2, “milliyetçi” 2, “faşist” 1, “özgür” 1, “özgürlükçü” 1, “Mao” 2, “sömürü” 1, “bölücü” 1, “terörist” 1, “dikta” 1, anarşik 1, “kapitalizm” 1, “emperyalizm” 1...

Turkish Studies

3. 2. Ahmet KABAKLI (Tercüman)

Tercüman gazetesinde “Gün Işığında” adlı köşede yazılar yazan Ahmet Kabaklı; millî duygu ve düşüncelerle yetişmiş, memleket meselelerine son derece önem vermiştir. Yazar, yazılarını da bu doğrultuda yazmıştır.

Köşesinde yazdığı yazılarda, solcu gençlerin Marksistler ve Maocular tarafından kandırıldığını, bu gençlerin aslında Sovyet Rusya'ya ve Kızıl Çin'e hizmet ettiklerini ifade eden yazar, ülkedeki anarşi olaylarının temelinde de sol görüşlü örgütlerin olduğunu öne sürmektedir.

Atatürk ilkelerini benimseyen yazara göre Atatürkçülüğün sağlam temeller üzerinde olması gerekmektedir. Belirli sloganlarla bunun yapılamayacağını ifade eden yazar, bu konuda CHP'yi ağır bir dille eleştirmektedir. CHP'nin yanlış bir politika izlediğini, Atatürk'ü kullanarak Marksizm'e hizmet ettiğini söylemektedir.

Ahmet Kabaklı'nın yazılarında kullandığı kelimeleri şöyle gösterebiliriz:

millî	halk	çağ	anarşi	komünist	vatandaş	Allah
44	26	22	15	15	15	13
kızıl	millî	işçi	vatan	yurt	medeniyet	sol
12	12	11	11	11	10	10
politika	aydın	demokrasi	solcu	bağımsız	Maocu	memleket
8	7	7	7	6	6	6
milîtan	milliyetçi	eşkıya	siyasi	asayiş	Batı	faşist
6	6	5	5	4	4	4
siyaset	sosyal	baskı	çağdaş	eylemci	hâkim	hürriyet
4	4	3	3	3	3	3
Marksist	partizan	sınıf	vatansever	uygarlık	Leninist	Mao
3	3	3	3	2	2	2

Yukarıdaki tabloya baktığımızda dikkat çeken hususlardan biri, “millî” sözcüğüdür. Kabaklı, bu sözcüğü incelediğimiz metinlerde 44 kez kullanmasına rağmen “ulus” sözcüğüne hiç yer vermemiştir. Metinlerde “komünist” 15 kez geçerken 1 kez “devrim”, 2 kez “devrimci”, 3 kez de “devrimcilik” sözcükleri yer almıştır. “Milliyetçi” 6 kez, “faşist” de 4 kez kullanılmıştır.

Tabloda dikkat çeken bir diğer husus “vatan” ve “yurt” sözcüklerinin eşit sayıda (11 kez) kullanılmasıdır. Bununla birlikte “vatandaş” 15 kez tercih edilirken “yurttaş” hiç kullanılmamıştır. Yine incelenen kısımda “vatansever” 3 kez geçerken, “yurtsever” 1 kez yer almıştır.

“Medeniyet” 10, “millî” 12 kez kullanılırken, “uygarlık” 2 kez geçmiş, “ulusal” incelenen bölümde kullanılmamıştır.

“Kızıl” kelimesi de Kabaklı'nın sık kullandığı kelimelerden biridir. Bu sözcük metinlerde 12 kez geçmiştir. Özellikle komünizm yönetiminin hâkim olduğu Çin ve Sovyetler Birliği'nden bahsederken “kızıl” sözcüğünün de zikredildiği görülmektedir. Zira “Kızıl Çin” metinlerde 5 kez, “Kızıl Çar” 2 kez, “Kızıl Ordu” 1 kez geçmektedir.

İncelenen kısımda “Allah 13 kez geçerken “Tanrı” 2 kez kullanılmıştır. Yine “politika” 8 kez yer alırken, “siyaset”in 4 kez geçtiği görülmektedir.

Yukarıda belirttiklerimizin dışında Ahmet Kabaklı'nın yazılarında geçen bazı kelimeler şunlardır: “Atatürkçü” 1, “Atatürkçülük” 1, “ülkü” 1, “ülküçü” 1, “adalet” 1, “özgürlük” 1, “Marksçı” 1, “Marksizm” 1, “kapitalizm” 1, “halkçılık” 1, “milliyetçilik” 1, “ideolojik” 1, “Turan”

1, “Turancı” 1, “emek” 1, “emekçi” 1, “partizanlık” 1, “anarşist” 1, “Moskof” 2, “dejenere” 2, “burjuva” 2, “komando” 2, “ilke” 2, “demokratik” 2, “anarşik” 2, “sömürücü” 2, “Leninci” 2...

3. 3. İlhan SELÇUK (Cumhuriyet)

Bazen siyaset dışı konulara yer verse de İlhan Selçuk’un yazıları genellikle siyasi niteliktedir. İlhan Selçuk, *Cumhuriyet* gazetesindeki “Pencere” isimli köşesinde düşünce ve görüşlerini okuyucularıyla paylaşmıştır. Sosyalist bir dünya görüşüne sahip olan yazar kendini devrimci olarak nitelendirmektedir. Demokrasi, özgürlük ve eşitlik, yazarın üzerinde durduğu temel konulardır.

Ona göre Türkiye’nin çağdaş bir medeniyete ulaşabilmesi, emperyalizmle mücadele edebilmesi için sola yönelmesi gerekmektedir. Selçuk’a göre Türkiye, Batı emperyalizminin etkisindedir. Buna bağlı olarak da kapitalist sistem Türkiye’yi kuşatmıştır. Türkiye’nin hem emperyalizmden hem de onun bir sonucu olan kapitalizmden kurtulması gerekmektedir. Başta ABD olmak üzere Batı dünyası Türkiye üzerinde çeşitli oyunlar oynamaktadır. Yazara göre MC (Milliyetçi Cephe) ve ona yakın olan sağ kesim, Batı emperyalizminin uşaklığını yapmaktadır. Sağ gruplardan bahsederken “faşist, faşizm, komando, gerici, yobaz, tutucu, komprador, kapitalist” gibi kavramları yazılarında sıkça kullanmıştır. Çünkü ona göre sağcılar, solculara baskı yapmakta ve zulmetmektedir. Türkiye’deki karışıklıkların ve huzursuzlukların temel sebebi de sağ örgütlerdir. Yazar, sol grupları anlatırken de “devrim, devrimci, emek, emekçi, ilerici, çağdaş” gibi kelimeleri çokça kullanmıştır.

Selçuk’a göre toplumumuz “küçük burjuva” ve “büyük burjuva” olmak üzere ikiye ayrılır. Öğretmenler, memurlar, işçiler, küçük esnaf, zanaatkarlar, avukatlar vs. küçük burjuva (sömürülenler) sınıfını oluştururken, fabrikalar, bankalar, kumpanyalar vs. büyük burjuva (sömürenler) sınıfını oluşturmaktadır. Ona göre büyük burjuvanın diğer adı kapitalizmdir.

İlhan Selçuk’un kullandığı kelimeleri şöyle gösterebiliriz:

örgüt	Batı	burjuva	siyasal	İşçi	Halk	dava
29	20	17	17	16	15	13
adalet	kapitalist	kapitalizm	yazar	millet	sınıf	rejim
11	11	11	11	10	10	9
aydın	devrim	ilerici	komando	sol	yurt	çatışma
8	8	8	8	8	8	7
demokratik	devrimci	faşizm	özgürlük	sağ	çağdaş	emekçi
7	7	7	7	7	6	6
savaşım	terör	egemen	emek	hak	sömürü	bağımsızlık
6	6	5	5	5	5	4
baskı	demokrasi	faşist	siyasa	ulusal	anarşi	demokrat
4	4	4	4	4	3	3
direnış	emperyalizm	grev	komprador	komünist	millî	önderlik
3	3	3	3	3	3	3
partizan	sağcı	sosyal	sosyalist	vatandaş	yurttaş	yargıç
3	3	3	3	3	3	3

Yukarıdaki tabloda dikkat çeken kelimelerden biri 20 kez kullanılan “Batı”dır. Batı emperyalizmine özellikle de Amerika’ya karşı olan İlhan Selçuk bu konudaki görüşlerini dile getirirken bu sözcüğe sıkça yer vermiştir. 11’er kez geçen “adalet”, “kapitalizm” ve “kapitalist” de yazarın sıkça kullandığı kelimeler arasındadır. Dikkat çeken bir diğer kelime de metinlerde 17 kez yer alan “burjuva”dır. İşçi sınıfı dışındaki imtiyazlı sınıfı karşılamak için kullanılan bu kelime de

Selçuk'un yazılarında sıkça geçmektedir. "Burjuva"nın yanında sosyal tabakalaşmayı ifade etmek için "sınıf" sözcüğünü de yazar 10 kez kullanmıştır.

Yazarın "millet" sözcüğünü 10 kez kullanmasına rağmen "ulus" sözcüğünü hiç tercih etmemesi de ilginçtir. Bunun yanında "millî"yi 3 kez tercih eden yazar "ulusal" sözcüğünü 4 kez kullanmıştır. Metinlerde "yurt" 8 kez, "vatan" 1 kez geçmiş, "memleket" ise tercih edilmemiştir. Bunun yanında "yurttaş" ve "vatandaş" kelimelerinin 3'er kez kullanıldığı görülmektedir.

İlhan Selçuk'un kullandığı kelimeler arasında "savaşım" ve "siyasa" sözcükleri de dikkat çekicidir. Yazar 31 kez "kullandığı" "politika" sözcüğünün yanında 4 kez de "siyasa" kelimesini tercih etmiştir. Metinlerde "mücadele" kelimesinin geçmemesine rağmen yakın anlamlı olan "savaşım" sözcüğünün 6 kez kullanılması da önemlidir.

İncelenen metinlerde geçen ve özellikle MHP taraftarlarını ifade etmek için kullanılan "komando" (8 kez) ve "faşist" (4 kez) sözcükleri de yazarın siyasi kimliğini yansıtmaya bakımdan önemlidir. Yukarıdaki tabloda geçen "devrim, ilerici, devrimci, faşizm, özgürlük, çağdaş, emekçi, egemen, emek, hak, sömürü, bağımsızlık ve komprador gibi kelimeler yazarın siyasi kimliğini kısmen de olsa yansıtmaktadır.

Tabloda gösterdiklerimizin dışında İlhan Selçuk'un yazılarında geçen bazı kelimeler şunlardır: "burjuvazi" 1, "gerici" 1, "egemenlik" 1, "emperyalist" 1, "komünizm" 1, "sömürge" 1, "Kemalist" 1, "Kemalizm" 2, "ambargo" 2, "ideoloji" 2, "tutucu" 2, "siyasi" 2, "siyaset" 2, "zorbalık" 2, "demagoji" 2...

3. 4. Mukbil ÖZYÖRÜK (Tercüman)

Tercüman gazetesinde başlangıçta "Takrir" adlı köşede Ahmet Muhtar takma adıyla düşüncelerini paylaşan yazar 1 Ocak 1977 tarihinden itibaren yine aynı gazetede "Karar Sizin" adlı köşede Mukbil Özyörük imzasıyla yazılarını yayımlamıştır.

Genellikle siyasi yazılar yazan Özyörük; bunun yanında, sosyal hayatımız, gelenek-göreneklerimiz, yaşam tarzımız gibi siyaset dışı konulara da köşesinde yer vermiştir. Siyasi yazılarında Milliyetçi Cephe (MC)'yi ve onun faaliyetlerini özellikle Adalet Partisi'ni destekleyen yazar; sol kesimi, özellikle de CHP ve Bülent Ecevit'i eleştiren bir tavır takınmıştır. Yazarın zaman zaman MSP'yi ve Necmettin Erbakan'ı eleştirdiği de görülmektedir.

Mukbil Özyörük'ün kullandığı kelimeleri şöyle gösterebiliriz:

devlet	millet	mesele	memleket	siyasi	millî	siyaset
56	37	34	29	25	15	15
harp	fikir	demokrasi	rejim	vatandaş	politika	hak
12	11	9	9	9	8	7
mahiyet	mesela	sosyal	sosyalist	netice	Allah	bilhassa
7	7	6	6	6	6	5
demokrat	demokratik	hürriyet	müstear	düşünce	evvel	ittihaz
5	5	5	4	4	4	4
kaide	milliyetçi	müessese	müzakere	riayet	rücu	başkumandan
4	4	4	4	4	4	3
evvela	fikriyat	intiba	muhteva	müşterek	sol	solcu
3	3	3	3	3	3	3
teşekkül	tezahür	vatan	yazar	yiğit	berhayat	binnetice
3	3	3	3	3	2	2

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, incelenen metinlerde “millet” 37, “millî” sözcüğü 15 kez geçmesine rağmen “ulus” ve “ulusal” sözcükleri hiç yer almamıştır. Yine “memleket” metinlerde 29 kez kullanılmasına rağmen, “ülke” ve “vatan” 3 kez, “yurt” ise sadece 2 kez tercih edilmiştir. “Vatandaş” 9 kez kullanılmasına rağmen, “yurttaş” metinlerde yoktur. “Milliyetçi” kelimesi 4 kez geçmiş, “faşist”, “devrimci” (burjuva devrimcisi), 1’er kez, “komünizm” ise 2 kez kullanılmıştır. “Devrim”, “komünist”, “emek”, “emekçi” gibi sözcüklere ise yer verilmemiştir.

Mukbil Özyörük’ün kısmen de olsa yazılarında eski sözcükleri kullandığını söyleyebiliriz. Zaten yukarıdaki tabloda da bu durum bir nebze görülmektedir. “Mesela” sözcüğüne metinlerde 7 kez yer verilirken, “örnek” ya da “örneğin” kelimeleri hiç geçmemektedir. “Başkomandan” 3 kez kullanılmışken, “başkomutan” kelimesi de metinlerde yoktur. “Harp” kelimesi metinlerde 12 kez geçerken “savaş” kelimesi sadece 3 kez görülmektedir. “Takma” yerine “müstear”, “içerik” yerine “muhteva”, “izlenim” yerine “intiba”, “dönme”, “cayma” yerine “rücu”, “canlı”, “hayatta olmak” yerine “berhayat”, “sonuçta” yerine “binnetice”, “sayma” yerine “ittihaz”, “kural” yerine “kaide”nin kullanılması bu duruma sadece birkaç örnektir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Tabloya almadığımız, ancak Mukbil Özyörük’ün yazılarında kullandığı eski sözcüklerden bazıları şöyledir: “munis” 1, “mülhaza” 1, “tayayyül” 1, “murakabe” 1, “teşmil” 1, “suhulet” 1, “tıynet” 1, “bittabi” 2, “fasıla” 2...

3. 5. Oktay AKBAL (Cumhuriyet)

Atatürk ilkelerine son derece bağlı olan yazar, eski ile yeni arasındaki çekişmede daima yeninin yanında yer almıştır. Akbal, sosyalist bir dünya görüşüne sahiptir. *Cumhuriyet* gazetesindeki “**Evet Hayır**” adlı köşesinde yazdığı yazılarda da bu eğilimine sıkı sıkıya bağlı olduğunu göstermiştir.

Köşesinde genellikle siyasi konuları ele alan yazar; Atatürkçü, devrimci, sosyalist, halkçı, eşitlikçi, solcu görüşlerini hiç çekinmeden açıkça söylemiş, inandığı davanın peşinden sonuna kadar gitmiştir. Yazılarında devrimi ve devrimci kişileri överek yüceltirken, sağcı ve milliyetçi kesimi ise hedef almış, ülkedeki sorunlardan onları sorumlu tutmuştur.

Yazar 17 Haziran 1977 tarihinde *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan “Yanılgıda Direnmek” başlıklı yazısında kendisini şöyle anlatmaktadır:

“...Ben 1956’dan beri gündelik gazetelere sürekli yazılar da yazan bir edebiyat adamıyım. Zaman zaman politik savaşıma da katıldım. Mahkemelere de düştüm. Yıllarca Menderes yönetimiyle uğraştık, daha sonra Demirel gibi politikacılarla, daha çok da Anayasa’ya ters düşen, Kemalist devrim ilkelerine, uygarlığa yakışmayan, uymayan, gerici, tutucu, çağdışı tutumlarla, anlayışlarla... Her zaman CHP’nin solunda büyük bir emekçi partisinin kurulmasından yana oldum. TİP’in ortaya çıkmasından sonra bu partiyi en çok destekleyenlerden biriyim. Gazete koleksiyonları ortadadır, aranır, bulunur. Ama hiçbir zaman bir politikacı, bir partici, körü körüne yan tutan bir bağınaz kişi olmadım, olamadım. Bir yazar olarak düşüncelerimi belirttim; olaylar, insanlar tutumlar üzerinde... 27 Mayıs öncesindeki savaşım, 27 Mayıs sonrasında, 1970 öncesinde, 12 Martta ve sonrasında yazdıklarım, bir politikacı olarak değil, yurdunu, halkını seven bir yazarın içtenlikli söyleşileri olarak her türlü eleştiriye, değerlendirmeye açıktır.”

Oktay Akbal’ın çeşitli zamanlardaki köşe yazılarından alınmış yukarıdaki örnekler yazarın dünya görüşü ve ideolojisi hakkında bizlere az çok bilgi vermektedir. Biraz da yazarın kullandığı kelimeler üzerinde duralım:

Turkish Studies

halk	aydın	ilke	hak	devrim	eş güdüm	ulus
28	19	19	15	14	13	12
ülkücü	angaje	baskı	demokrasi	emekçi	umut	sağcı
12	11	10	10	10	10	9
savaşım	bozkurt	çağdaş	sol	adalet	aydınlık	komando
9	8	8	8	7	7	7
örgüt	özgürlük	sosyalist	devrimci	militan	öz yönetim	zorba
7	7	7	6	6	6	6
boykot	çağ dışı	ilerici	işçi	yurttaş	baskıcı	faşizm
5	5	5	5	5	4	4
gerici	sınıf	tutucu	yurtsever	milliyetçi	partizan	emperyalizm
4	4	4	4	3	3	3
yargıç	çağdaşlık	emperyalist	sosyalizm	sömürücü	sürgit	ulusçuluk
5	2	2	2	2	2	2

İnceleme yaptığımız kısımda “devrim” kelimesinin 14 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunlardan 8’i “Atatürk Devrimi”, 2’si ise “Kemalist Devrim” şeklinde geçmektedir. Devrimci kelimesi ise 6 kez kullanılmıştır. Yazarın sıkça kullandığı kelimelerden biri de metinlerde 19 kez yer alan “aydın” kelimesidir. “Aydınlık” 7 kez, “aydınlanmak” ise 3 kez tercih edilmiştir. 19 kez kullanılan “ilke” kelimesi de dikkat çekicidir. Bunlardan 4’ü “Atatürk İlkeleri”, 1’i ise “devrim ilkeleri” biçiminde geçmektedir.

Dikkat çeken bir diğer husus da yazarın sağ kesimden bahsederken farklı sözcüklere yer vermesidir. Bu bağlamda “ülkücü” 12 kez, “sağcı” 9 kez (ikisi ‘sağcı militan’ şeklinde geçmiştir.), “bozkurt” 8 kez (bir tanesi ‘bozkurtçu müdür’, bir tanesi de ‘bozkurtçuluk’ şeklinde geçmiştir.), “komando” 7 kez (bir tanesi ‘komando edebiyatı’, bir tanesi de ‘komando sanatı’ şeklinde geçmiştir.), “militan” 6 kez (bir tanesi militan zorbalık şeklinde geçmiştir.), “milliyetçi” 3 kez, “faşist” 1 kez kullanılmıştır.

Metinlerde “ulus” 12 kez, “umut” 10 kez geçerken, “millet” 1 kez kullanılmış, “ümit” ise yer almamıştır. Oktay Akbal da o dönemde *Cumhuriyet* gazetesinde yazılar yazan İlhan Selçuk gibi “mücadele” sözcüğünün yerine “savaşım”ı (9 kez) tercih etmiştir. Yine bu metinlerde “yurt” 5 kez, “yurttaş” 5 kez, “yurtsever” 4 kez kullanılmış, “vatan” ve “vatansever”e yer verilmemiştir. “Vatandaş” ise 2 kez geçmiştir.

Öğretim kurumlarında öğrencilerin yönetime dâhil olması anlamına gelen “öz yönetim” kelimesi de yazar tarafından 6 kez kullanılmıştır. Ayrıca “ilelebet” sözcüğünün yerine de yazar “sürgit”i (2 kez) tercih etmiştir.

3. 6. Oktay EKŞİ (Hürriyet)

Yazılarında genellikle ülke meselelerini ele alan Ekşi, olaylara tarafsız bir perspektiften yaklaşmaya çalışmıştır. Sosyal demokrat bir dünya görüşüne sahip olmakla birlikte ülkedeki huzursuzluktan ve olaylardan tek bir kesimi sorumlu tutmamıştır. Siyasi konularda her ne kadar CHP ve Ecevit’i desteklese de yeri geldiğinde eleştirmeyi de ihmal etmemiştir. MC ve Demirel’i de ölçüsüzce eleştirmemiş, kendine göre doğru yaptıkları şeyleri açık yüreklilikle dile getirmiştir. O, siyasetçilerin, politikalarını kendi yandaşlarının menfaatleri doğrultusunda değil, milletin menfaatleri doğrultusunda belirlemeleri gerektiğini savunmaktadır. Ülkedeki şiddet olayları nedeniyle ülkenin bir karanlığa sürüklendiğini beyan eden yazar, karşıt grupların birbirlerini suçlamaktan vazgeçmelerini istemektedir. Ülkedeki ekonomik durumun bozukluğundan şikâyetçi olan Ekşi’ye göre, ülkenin içinde bulunduğu krizden çıkması için herkes üzerine düşen görevi yerine

getirmelidir. 12 Eylül askerî darbesini doğru bulan Ekşi, darbenin şiddet olaylarını kısmen azalttığını ve ölen insan sayısının darbe öncesine göre azaldığını söylemektedir.

Oktaç Ekşi'nin yazılarında kullandığı kelimeleri şöyle gösterebiliriz:

devlet	ülke	halk	görev	örgüt	barış	devir
30	28	26	21	18	16	16
hak	ambargo	sorun	ekonomik	memleket	amaç	anarşi
16	15	15	14	13	11	10
siyasi	mesele	otorite	politika	yurt	sorumluluk	demokratik
9	8	8	8	8	7	6
dönem	düşünce	siyaset	çevre	millet	partizanlık	demokrasi
6	6	6	5	5	5	4
faktör	özgürlük	özgürlükçü	problem	vatandaş	anarşik	anarşist
4	4	4	4	4	3	3
bağımsızlık	hürriyet	ilerici	komünist	özerklik	siyasal	sol
3	3	3	3	3	3	3
sosyal	terör	ulus	adalet	Batı	millî	yurttaş
3	3	3	2	2	2	2

Yazılarında ılımlı bir yol izleyen Oktaç Ekşi'nin bu tavrı kullandığı kelimelerden de anlaşılabilir. Temel hak, ve özgürlüklere büyük önem veren Ekşi'nin bu tutumu kullandığı kelimelerden de (“barış”16, “hak” 16, “özgürlük” 4, “özgürlükçü” 4, “hürriyet” 3, “bağımsızlık” 3 vs.) anlaşılabilir. Ekşi, Batı emperyalizmine karşıdır. Yukarıdaki tabloda görülen “ambargo” kelimesinin metinlerde 15 kez kullanılması da bunun bir ispatıdır.

“Sorum” metinlerde 15 kez geçerken, “problem” 4 kez, “mesele” 8 kez kullanılmıştır. “Yurt” 8 kez tercih edilirken “vatan” kelimesine yer verilmemiştir. Ancak “vatandaş” 4 kez, “yurttaş” 2 kez kullanılmıştır. “Amaç” 11 kez yer alırken “gaye” ve “hedef” 2’şer kez, “maksat” ise 1 kez kullanılmıştır.

3. 7. Refik ERDURAN (Milliyet)

Milliyet gazetesinde başlangıçta “**Düpedüz**” adlı köşesinde özellikle salı günleri yazılar yazan Refik Erduran, 1979 yılından itibaren yine aynı gazetede “**Mercek**” adlı köşesinde günlük yazılar yazmaya başlamıştır. Yazılarının içeriğini genellikle siyasi konular oluştursa da siyaset dışı toplumsal konulara da zaman zaman değinmiştir. Bazen olaylara mizahi bir pencereden bakmıştır, bazen de vermek istediği mesajı bir hikâyeyle, bir olayla bağlantılı olarak anlatmıştır.

Sol görüşlü bir yazar olan Erduran, ülkedeki huzursuzluğun kaynağı olarak MC partilerini ve sağ görüşlü örgütleri görmektedir. Bülent Ecevit’i CHP’yi ve sol örgütleri destekleyen yazılar yazan Erduran’a göre ülkedeki temel problemlerin iki nedeni vardır. Birincisi Ekonomideki tıkanıklık, ikincisi de yasalarımızın komünist bir partinin kurulmasına imkân vermemesidir.

Yazar yurt dışındayken kredi kartını tanımıştır. Kapitalist sistemin toplumu sömürdüğünü belirten yazara göre kredi kartı denilen icat, nakit para vermedikleri için insanlara harcama yapmayı cazip göstermektedir.

Ülkedeki bunalımın bir diğer nedeni olarak da sınıfsal çatışmayı gören Erduran’a göre bunun önüne geçmenin tek yolu çoğulcu, özgürlükçü, parlamentolu sistemin layığıyla uygulanmasıdır.

12 Eylül ihtilalinin savunucularından olan yazara göre ihtilalden önce ülkenin çivisi yerinden çıkmış vaziyettedir. Yurdun dört bir tarafında sayılamayacak kadar olay vardı. İhtilalden sonra ise

sokak olaylarının sayısında ciddi bir azalma görülmüştür ve ülkede düzen kısmen sağlanmıştır. Bu yüzden yazar 12 Eylül askerî darbesini desteklemiştir.

Refik Erduran'ın yazılarında kullandığı kelimeleri şöyle gösterebiliriz:

ülke	toplum	yurt	baskı	siyasal	ulus	politika
28	26	17	13	13	12	9
düşünce	sağ	vatandaş	sağcı	sınıf	umut	halk
8	8	8	7	7	7	6
örgüt	politikacı	sol	yargı	adalet	millî	anarşi
6	6	6	6	5	5	4
eğilim	kapitalizm	komünist	sınıfsal	ulusal	demokrasi	hak
4	4	4	4	4	3	3
işçi	özgü	özgürlük	politik	siyaset	sosyal	sosyalist
3	3	3	3	3	3	3
sosyalizm	toplumsal	uygarlık	vatan	aydın	bağımsız	çağdaş
3	3	3	3	2	2	2
demokratik	devrimci	komünizm	milliyetçi	özgür	sınıfsallık	yandaş
2	2	2	2	2	2	2

Metinlerde “yurt” kelimesini 17 kez kullanan Erduran, buna karşılık “vatan”ı 3 kez, “memleket”i ise 1 kez tercih etmiştir. İncelenen bölümde “vatandaş” 8 kez geçmesine rağmen “yurttaş” yer almamıştır. “Ulus” sözcüğünün 12 kez kullanılmasına rağmen “millet” sözcüğüne hiç yer verilmemesi de dikkat çekicidir. “Siyasal” sözcüğü metinlerde 13 kez kullanılırken, 3 kez de “politik” sözcüğü tercih edilmiştir. “Umut” 7 kez geçmesine karşılık “ümit” görülmemektedir. “Uygarlık” 3 kez kullanılırken, metinlerde “medeniyet” yoktur. “Ulusal” 4 kez, “millî” ise 5 kez kullanılmıştır. “Özgü” 3 kez geçerken, “mahsus” ve “has” kullanılmamıştır. “Yargı” sözcüğü incelenen bölümde 6 kez yer alırken, “hüküm” sözcüğüne rastlanmamıştır. Bu örnekleri artırmak mümkündür.

4. YAZARLARIN KÖŞE YAZILARINDAN ÖRNEKLER

Yazarların siyasi görüşlerinin daha iyi anlaşılması için köşelerinde yazdıkları yazılardan bazı bölümleri burada zikretmek faydalı olacaktır.

4.1. Abdi İPEKÇİ

Cepheci liderlere bakılırsa bugün Türkiye'nin bir numaralı sorunu ne hükümet bunalımıdır, ne yeniden alevlenen öğrenci çatışmalarıdır, ne hayat pahalılığıdır, ne de Kıbrıs ve kıta sahanlığı davaları... Onlara göre ülkemizin ve ulusumuz için başlıca dert TRT'dir. Aylardır yalnız bunu konuşmaktadırlar. Cephecilere göre TRT davası Türkiye'ye şimdi içinde yaşadığı hayati sorunları unutturacak kadar önemli hale gelmiştir...” (4 Haziran 1975 / TRT Mesele Değildi, Şimdi Mesele Oldu)

“Cepheci partiler, 12 Ekim seçimlerinde CHP'ye karşı yenik duruma düşmemek için aralarında işbirliği yapmak gereğini duymaktadırlar. Aslında bu gerek, cepheyi oluşturan belli başlı nedendir. MC partileri başlangıçta hükümet kurmadan önce böyle bir işbirliğini oluşturmak üzere bir araya gelmişlerdir. Aldıkları ilk karar, seçimlerde CHP dışı oyların daha etkili biçimde değerlendirilmesini sağlayacak seçim ittifaklarının gerçekleştirilmesiydi. Bu amaçla yasalarda değişiklik yapılmasını öngörmüşler ve tasarılarını hazırlamışlardı. Ne var ki, hükümete gelindikten sonra bu tasarının yasalaştırılması için gerekli çaba gösterilmedi. Özellikle AP kanadının bu konuda isteksiz kaldığı fark edildi.

12 Ekim seçimlerine böylece seçim ittifakı olanağından yoksun gelinmesi, cephecilerin seçimlerde CHP oylarını etkisiz kılma planını askıda bırakmıştır. Şimdi bunun yarattığı bir kaygı vardır: Sağdaki oyların dağılması hâlinde CHP üstünlük kazanabilecektir. İşte bu olasılığı önlemek üzere cepheci çevrelerin işbirliği istenmektedir...” (14 Ağustos 1975 / Yardan Mı, Serden Mi?)

4. 2. Ahmet KABAKLI

“...‘İrgat’ kelimesini bizim komünistler de çok severler. Toprak işçilerini aşağılatmak ve azdırmak için bu sözü durmadan kullanırlar. Aslında ‘Eski tüfek’ veya son model burjuva komünistlerinin aldattığı zavallı gençler de ‘İrgat’lılar. Boş yere koşuşur, hiçbir iş yapmaz, okuyup yazmaz, ana babalarına kavim kardeşlerine hayırları olmaz. Üstelik cana kıyar, soygun yapar, ziyan verir, boş yere menfur ve mendebur sayılırlar. Bunlar da bir bakıma, beyni yıkanmış, sorumsuz, şuursuz çocuklardır. Veballeri günahları, kendilerini aldatan ve kudurtan yazarlara, örgütlere, liderlere aittir. Evet bunlar da ırgattırlar. Fakat namusuyla alın teri döken rençberler değil. Ayrıca şeytanın ırgatları da değildirler. Bunlar, menfur ağabeylerinin, yoldaşlarının etkileri ile şimdilik iki grup: Sovyet Rusya ve Kızıl Çin’in ırgatlarıdır. Bunlar, devlete, hükûmete, millete karşı mümkün olduğu kadar aynı kızıl sesi çıkarmaya çalışırlar. Yani ancak düşman karşısında birliktirler. Düşman? Bizleriz... Türkiye’de cinayet ve zorbalıkları tümüyle bu Sovyetçi ve Maocu kimseler işlemektedir...” (6 Şubat 1976 / İki Sol’un Boğuşması)

“...Bir iflasın daha güzel ilanı ve MHP düşmanlığının bundan sağlam gerekçesi gösterilemez. Halka yabancılaşmış, burjuva çalimli, sömürücü, faşist kırmacı, Bolşevik çomağı, enternasyonalist, ağa bozuntusu, alafranga, dejenere ve içine kurt düşmüş bir maymunlar sürüsüne karşı... Üç hilali, ay yıldızıyla, sanatı, dili, tarihiyle, İslam’a bağlılığı, çağdaş ilme, sanayiye tutkunluğu, insanlık ve hürriyet aşkıyla yeni bir diriliş iradesini temsil eden bu yoksul, halk çocukları ne demek! Ve de kim oluyor? İlk hafife aldılar, sonra taaccüp ettiler...” (2 Şubat 1978 / Taban ve Kelle)

4.3. İlhan SELÇUK

“...Tutucu siyasal iktidarlar, devrimci yazarlara düşmandırlar. İlerici aydınları, yazarları, emekçileri, öğrencileri, bilim adamlarını yok etmek, susturmak, defterden silmek isteyeceklerdir. Doğaldır bu...” (13 Mart 1976 / Adalete Saygı)

“Komandolar dün yine ortalığı allak bullak ettiler. Gazetelerin yazdığına göre 13 günde 13’ü ağır 124 öğrenci yaralanmış, 2 öğrenci öldürülmüştür. Polisin kilit noktalarına yerleştirilmiş Cephecilerle kontrgerillanın ve CIA’nın gölgesi vurmaktadır tüm kanlı olaylara. Öğretim kurumları ve öğrenci yurtları terör altında yaşamakta, yaşatılmaktadır... Solcu gençlerde de şiddete karşı şiddetle karşılık vermek güdülerini yavaş yavaş gelişmeye başlamıştır. Zaten istenen de budur... Komandoların saldırganlığı ne ölçüde artar, kamuoyunun gözleri cinayetlere ne ölçüde çevrilirse; Cepheciler o ölçüde rahat bir nefes alabileceklerdir... 1950’lerde, 1960’larda Türkiye’yi Amerikan güdümüne bağlayan anlaşmalar Meclisten geçirilmişti. Şimdi Amerikancı Cephe iktidarı yine gizli pazarlıklar içinde...” (20 Mart 1976 / Nafiledir)

“...Bir ülke düşünün: Başkentinin çeşitli bölgeleri MHP komandolarının denetimine geçmiştir. Bu bölgeler ‘Türkleştirilmiş bölgeler’ olarak tanımlanmaktadır. Başbakanın yeğeninden başlayarak hükûmeti saran yolsuzluklar yargıdadır ve askıdadır. Dışa bağımlı cılız endüstri, döviz kıtlığından kıvrınmakta, tıknafes kalmaktadır. Resmî bilgilere göre 2 milyon işsiz vardır. Yüksek askerî yöneticiler garip davalar içinde bulunmaktadır. Temel endüstri maddelerinin tümü karaborsadadır. Öylesine genişlemiş ve kökleşmiştir ki karaborsa; bir üçüncü sektör niteliği kazanmıştır...” (15 Haziran 1976 / 1976-1977?)

Turkish Studies

“...Ama biz Demirel liderliğindeki Cephe'ye katıldık mı yok oluruz. Öyleyse önümüzde bir yol kalıyor: İktidara ortak olmak... Böylece güç kazanmak... CHP'yi iktidar yapmakla suçlanmamak için CHP'yi iktidar yapmadan hükûmete katılmanın formülünü bulmalıyız. Bugünkü konumda kalamayız uzun süre; bir şeyler yapmalıyız. Hükûmet olup üyelerimize bir şeyler sağlamalıyız. Bu adamı atabilirsek, kendimizi kurtarırız, yoksa çözülürüz.” (12 Mart 1976 / **Bunalıma Devam**)

4. 4. Mukbil ÖZYÖRÜK (Tercüman)

“...Sosyalizm çikalı beri ulemamızdan olsun, allâmelerimizden olsun, büyüklerimizden olsun (selamlar cümlesinin üstüne olsun) kendilerini modaya kaptıranlar pek çok. Marksist felsefe kabul edilmeden sosyalist olunmaz. ‘Büyük Umudumuzun’ buyurdıkları gibi sosyalizmin 346 manası bulunabilir ama, Marksist olmadan sosyalistim dersiniz, bugünkü gibi, parkalılar arkanızdan teneke çalar. ‘Seni gidi küçük burjuva devrimcisi, revizyonist yutturmacı’ derler. Onların nazarında, aslında bir takunyalı, ellisinden sonra solcu kesilmiş ‘ala mode’ (modaya uygun) sosyalist veya ‘sosyal demokrat’ tan daha muhterem bir kişidir. Çünkü kendi kendisiyle tutarlıdır en azından. Öyle doğmuş, öyle büyümüş, öyle sürüp gitmektedir. Sosyal demokrasinin faziletine emekli edildikten veya devlet kapısında aradığını bulamadıktan sonra ermiş değildir. İnancının adamıdır...” (14 Nisan 1977 / **Siyaset Modasında Azizlikler**)

“Sayın Erbakan iki haftadır pazarlık ediyor. CHP karşısındaki bir hükûmetin güven alabilmesi için MSP'ye de ihtiyacı vardır. Bu sadece bir oy meselesi de değildir. Teorik olarak güçlü bir hükûmet çıkarabilmek için MSP'nin de katılması gerekir. Ancak bu suretle solun karşısındaki kitle, tam bir temsil kabiliyeti kazanabilir. Fakat Sayın Erbakan pazarlık ediyor. Ve üstad elhak iyi de pazarlık ediyor. Neredeyse 24 oy için 24 bakanlık isteyecek... Bakınız MHP'ye MSP ne kadar anahtar ise aslında MHP de o derece anahtardır. Fakat Türkeş'in anahtar ihtikârı yaptığını göreniniz var mı? MSP'nin giriştiği pazarlıklara Sayın Türkeş de girişemez miydi? Bir AP-MSP anlaşmasının hükûmet olabilmek için MHP'nin oylarına da kesinlikle muhtaç bulunduğu aşikârdır. Türkeş olmadan da üçlü koalisyon gene mümkün değildir. Ama aradaki farkı görüyorsunuz? Türkeş kartlarını açmış, fedakârlıklar göstermiş, müşteri kızıştırmaya, siyasi bir arz ve talep kanunu işletip fiyat yükseltmeye kalkışmamıştır. İkisinin arasındaki fark ortadadır. Solun karşısında milliyetçi bir hükûmet Türkeş için ciddi bir meseledir. Aşikârdır ki Erbakan için böyle değildir.” (19 Temmuz 1977 / **Kabak Tadı Verdi**)

4. 5. Oktay AKBAL

“...‘Solda Büyük Bir Parti Gerek’ başlıklı yazım epey yankı uyandırdı. Telefonla, mektupla kutlamalar aldım. Hem de toplumcu savaşıma katkıları geçmiş kişilerden... Sağduyu yolu tektir, o da sosyalist birikimin beş-altı yasal partiye beş-on yasal ve yasal olmayan örgüte dağılmasının yanlış bir iş olduğunu görür, söyler. Hele faşizme karşı girişilmiş kanlı bir savaşında, hadi adını tam söyleyeyim, savaşta ufak ufak bölüklere ayrılıp yenik düşmenin hem akıl dışı bir davranış olduğu, hem de faşizme bilmeyerek hizmet etmek anlamına geldiği açık bir gerçektir. TİP'in ve TBP'nin, hatta orada burada bağımsız adaylar çıkaran SDP'nin yanlış tutumu CHP'nin birkaç sandalyesine mal oldu. Bugün demokratik sol bir parti; 141-142'yi kaldırmaya söz vermiş, bu toplumda huzuru ve barışı kurabilecek gerçek sosyalist örgütlenmeyi, güçlenmeyi sağlayacak bir ortamın kurulmasında etken olabilecek bir lider, birkaç sandalye eksik olduğu için tek başına iktidar olmak güçlüğü ile karşı karşıyadır. Sağcı partilerin, politikacıların desteğiyle belki iktidar olacak ama Ecevit'in ilk gün de söylediği gibi, ulustan tam yetki alamadığı için programında yazılı olan şeyleri gerçekleştiremeyecek... (17 Haziran 1977 **Yanılgıda Direnmek!**)

4. 6. Oktay EKŞİ

“Şimdi ilanât vererek hükûmet kurmaya sayın Demirel çıktı. Oysa son başbakanlığı sırasında Ecevit’in AP milletvekillerinin vicdanlarına seslenişini ilanât vererek hükûmet kurulmaz sözüyle cevaplandıran kendisiydi.

Gerçekte sadece Demirel değil, Ecevit de aynı şeyleri yapmakta yani eski sözleriyle devamlı surette çelişkiye düşmektedir. İşin fenası ikisinin de gerek dün gerek bugün yaptıklarında doğrular değil yanlışlar çoğunluğu teşkil ettiği için Türk siyasi hayatı dönüp dönüp yanlışların tekrar sahneye konduğu bir ortam hâline dönüşmektedir.

Örnek mi istersiniz? TRT gibi, Anadolu ajansı gibi tarafsız görev yapması Anayasanın emri olan yayın kuruluşlarını dün Demirel hükûmetin uydusu hâline sokmaya çalışıyordu. Bugün aynı hata Ecevit iktidarında işleniyor.

Partizanlığı devletin bütün kesimlerine sokanlara dün Demirel göz yumuyordu, bugün Ecevit aynı şeyi yapıyor.

Muhalefet görevini dün Ecevit yanlış anlıyor ve iktidara dünyayı cehennem etmeyi marifet sanıyordu. Bugün aynı yoldan Demirel ayrılmıyor.

Uzاتمıyorum. Gerçek şu ki iktidardaki partinin lideri de muhalefette olan da bu tutumlarını değiştirmedikçe Türkiye’nin önü karanlıktır...” (9 Şubat 1979 / Maksat Ne?)

4. 7. Refik ERDURAN

“Tuhaf bir gerçeğin farkında mısınız? Cephecilerin geçen yaz başındaki eğreti gidişlerini en coşkun gösterilerle kutlayanlar bile bu seferki çok daha sağlam kurtuluş karşısında durgunluk içindeler.

Ortalıkta ne fazla sevinen var, ne de tam rahatlayan. Hava ‘Dur bakalım’ kuşukları ve ‘Acaba’ sorularıyla yüklü.

Adına ister aşırı ihtiyat deyin, ister süttten yanmışım yoğurt üfleyişi, iyi bir şey bu. Ölçülü bir kuşkuculuk siyasal olgunluk belirtisidir.

Karşı tarafta ise feryat curcunası sürdürülüyor. Sinir gerip akıl karıştırmakla ünlü Zemheri fırtınası günlerdir yurdu kasıp kavurmakta. Cephe erbabının suçlamalarda her türlü ölçüyü kaçırmaları ondandır belki de...

...Gönül isterdi ki, onca felaketten sonra ülkeyi MC uçurumundan kurtarmaya karar verebilmiş, o uğurda korkutucu baskılara ve göz kamaştırıcı önerilere karşı direnebilmiş olan kişiler sonuç alınıncaya kadar gerekli desteği sağlama konusunda Bülent Ecevit’e karşılıksız güvence de verebilsinler. Kabinede iki üç temsilci bulundurmamakla yetinsinler. Ötekiler de hizmet fırsatı bulmak için bir nöbet değişikliğine dek bekleyebilsinler.

O zaman karikatürcülere hazır malzeme sunulmamış, ‘Bunlar koalisyon değil, kooperatif’ gibi etkili nüktelere pas verilmemiş olurdu. Ama dünya hangi durumda gönül isteklerine tam uyuyor ki bu konuda uysun?

Bunları söyledikten sonra durup düşünelim. Ortada bir ayıp varsa sahibi kimdir? Yurdu uçurum kenarından döndürmenin tek yolu durumuna gelmiş bir olanağı kullanmak zorunda kalan Ecevit mi, yoksa o uçurumu yaratanlar mı?...

...Dikkat ettinizse çıkar vaatleri yüzünden ayrılma, katılma, tekrar ayrılma gibi suçlamalara konu edilen dümenlere hemen yalnızca AP’nin karıştığı durumlarda rastlanıyor. Ya o yöntemlerle

adam tavlayan ya da o biçim olduğunu iddia ettiği yollardan adam kaptıran topluluk rolünde görülüyor bu parti.

Neden acaba?

Demirel giden arkadaşlarını horoz şekeriyle tavlaniveren çocuklar gibi anlatıyor. 'Şöyle koparıldılar, böyle koparıldılar' diyor boyuna. İnsan, dalında çürümüş olmayan armutların bile o kadar kolay koparılabilceğine inanamaz..." (10 Ocak 1978 / Horoz Şekeri Şamatası)

Bu dört yazarın köşe yazılarında kullandıkları ve dikkat çeken kelimeleri ortak bir tabloda şöyle gösterebiliriz.

	Abdi İPEKÇİ	Ahmet KABAKLI	İlhan SELÇUK	Mukbil ÖZYÖRÜK	Oktay AKBAL	Oktay EKŞİ	Refik ERDURAN
millet	2	44	10	37	1	5	-
ulus	2	-	-	-	12	3	12
millî	5	12	3	15	2	2	5
ulusal	3	-	4	-	1	1	4
vatan	-	11	1	3	-	-	3
yurt	9	11	8	2	5	8	17
medeniyet	-	10	-	-	-	-	-
uygarlık	-	2	5	-	7	-	3
mücadele	1	4	-	2	-	7	-
savaşım	-	-	6	-	9	-	-
devrim	-	1	8	-	14	3	1
devrimci	-	5	7	1	6	-	2
emekçi	-	1	6	-	10	1	1
komünist	6	15	3	-	1	3	4
milliyetçi	2	6	-	4	3	-	2
mesele	5	8	-	34	-	8	-
sorun	43	-	6	-	12	15	15
özgürlük	6	1	7	-	7	4	3
hürriyet	-	3	-	5	2	3	-
cevap	4	3	-	5	1	7	-
yanıt	3	-	10	2	9	-	4
politika	20	8	31	8	15	8	9
siyaset	3	4	2	15	2	6	3
gerici	-	1	1	-	4	1	-
ilerici	-	1	8	-	5	3	1
adalet	6	1	11	-	7	2	5
komando	-	2	8	-	7	-	-
netice	-	1	1	6	-	1	-
sonuç	25	-	4	5	9	12	12
hâkim	-	3	-	1	-	1	-
yargıç	-	-	3	-	5	-	-
hüküm	2	1	-	5	4	2	-
yargı	8	-	4	11	-	1	6

Yazılarını incelediğimiz yazarlardan *Tercüman* gazetesi yazarı Ahmet Kabaklı ve Mukbil Özyörük sağ görüşlü, diğer 5 yazar ise sol görüşlüdür. Yukarıdaki tabloya baktığımız zaman, kullanılan sözcükler yazarların siyasi fikirleri hakkında kısmen de olsa bilgi vermektedir. Mesela Ahmet Kabaklı, “**millet**” kelimesini 44, Mukbil Özyörük 37 kez kullanırken her iki yazar da “**ulus**” sözcüğüne hiç yer vermemişlerdir. Buna karşılık Oktay Akbal “**millet**” sözcüğüne bir kez yer verirken, Refik Erduran bu sözcüğü hiç kullanmamış, bununla beraber hem Akbal hem de Erduran, “**ulus**” sözcüğünü 12’şer kez tercih etmişlerdir. “**Vatan**” ve “**yurt**” kelimeleri Ahmet Kabaklı’nın yazılarında 11’er kez geçerken sol görüşlü yazarların daha çok “**yurt**” (İpekçi 9, Selçuk ve Ekşi 8, Akbal 5, Erduran 17 kez) sözcüğünü kullandıkları görülmektedir.

“**Savaşım**”-“**mücadele**”, “**Medeniyet**”-“**uygarlık**” ve “**Özgürlük**”-“**hürriyet**” sözcüklerinin kullanımı da yazarların dünya görüşleri hakkında bazı ipuçları vermektedir. Akbal ve Selçuk “**mücadele**” kelimesini hiç kullanmamış, bunun yerine 9 “**savaşım**” (Akbal 9, Selçuk 6 kez) kelimesini tercih etmişlerdir.

Kabaklı’nın, “**medeniyet**”i 10 kez kullanırken “**uygarlık**” sözcüğüne hiç yer vermemesi, “**medeniyet**” sözcüğünün sol görüşlü yazarlarda hiç geçmemesi, buna karşılık özellikle Akbal’ın 7, Selçuk’un 5 ve Erduran’ın 3 kez “**uygarlık**” sözcüğünü kullanmaları da siyasi kimliklerinin bir sonucudur.

Akbal ve Selçuk’un 7, İpekçi’nin 6 ve Erduran’ın 3 kez “**özgürlük**” kelimesini tercih etmelerine karşın “**hürriyet**” sözcüğünün İpekçi, Selçuk ve Erduran’da geçmemesi, Akbal’da ise sadece 2 kez kullanılması; yine “**emekçi**”nin Akbal’da 10, Selçuk’ta 6 kez, “**devrimci**”nin Selçuk’ta 7, Akbal’da 6 kez yer bulmaları; Kabaklı’da “**komünist**”in 15 kez kullanılması; “**millî**”nin Özyörük’te 15, Kabaklı’da 12 kez geçmesi siyasi görüşün dildeki yansımalarının örneklerindedir.

Tabloya baktığımızda, sol görüşlü yazarlar daha çok “**sorun**” sözcüğünü tercih ederken, sağ görüşlü yazarlar “**mesele**” sözcüğünü daha çok kullanmışlardır. Bu sözcüklere yakın anlamlı olan “**problem**” kelimesi ise fazla tercih edilmemiştir. “**Sorun**”; Abdi İpekçi’de, 43, Refik Erduran ve Oktay Ekşi’de 15, Oktay Akbal’da 12 ve İlhan Selçuk’ta 6 kez kullanılırken, sözcüğün Ahmet Kabaklı ve Mukbil Özyörük’te hiç geçmediği görülmektedir. “**Mesele**” ise Mukbil Özyörük’te 34, Ahmet Kabaklı’da 8 kez yer almasına rağmen; Oktay Ekşi’de 8, Abdi İpekçi’de 5 kez kullanılmış, diğer yazarlardan alınan metinlerde bu sözcüğe rastlanmamıştır. Tabloda göstermediğimiz “**Problem**” sözcüğü, Mukbil Özyörük’te 3 kez, Oktay Ekşi’de ise 4 kez geçmiş, diğer yazarlarda bu sözcüğe rastlanmamıştır.

Yukarıdaki tabloya almadığımız fakat taradığımız metinlerde özellikle İlhan Selçuk ve Oktay Akbal’ın “**hâkim**” sözcüğü yerine “**yargıç**” ve “**egemen**”i tercih etmeleri, yine İlhan Selçuk’un 17 kez “**burjuva**”yı kullanması da tesadüf olmasa gerektir.

Yine tablodan hareketle, sol görüşlü yazarların “**siyaset**” yerine “**politika**”, “**cevap**” yerine “**yanıt**” sözcüklerini daha fazla tercih ettikleri de görülmektedir. Buna bağlı olarak, kesin bir yargı olmamakla birlikte sol görüşlü yazarların gelenekten ziyade yeniyi tercih ettiklerini söyleyebiliriz. Bu örneklerin sayısını artırmak da mümkündür.

5. SONUÇ

İnsanların dilde kullandıkları kelimeler onların dünya görüşleri, siyasi fikirleri, hayata bakışları, düşünce yapıları hakkında ipuçları vermektedir. Genellikle sağ görüşlü yazarların geleneğe bağlı olduklarını ve bu nedenle eski kelimeleri tercih ettiklerini söyleyebiliriz. Sol görüşlü yazarlar ise genellikle yenilik taraftarı oldukları için yeni kelimeleri tercih etmektedirler. 1975-1980 arasında belirgin bir şekilde ortaya çıkan siyasal ayrışmalar ve toplumun içinde bulunduğu olumsuz duruma

birlikte sokaklarda yaşanan anarşi, Türkiye'deki siyasi grupların ya da onları temsilen konuşan ve yazan aydınların söz dağarcıklarında, kullandıkları sözcükler boyutunda önemli rol oynamıştır.

Sol görüşlü yazarların genellikle “mesele” yerine “sorun”, “millet” yerine “ulus”, “vatandaş” yerine “yurttaş”, “cevap”, yerine “yanıt”, “netice” yerine “sonuç”, “hâkim”, yerine “egemen” ya da “yargıç” sözcüklerini tercih etmeleriyle düşünce yapıları arasında mutlaka bir ilişki vardır. Kullanılan kelimelerin seçimi biraz da bu yazarların gelenekselden ziyade yenilikçi oluşlarıyla da açıklanabilir. Çünkü “mesele”, “millet”, “vatandaş”, “cevap”, “netice”, “hâkim” gibi kelimeler eski dilden gelen sözcüklerdir. Bu bakımdan yazarların bu sözcükleri kullanmamaları doğaldır.

İlhan Selçuk'un, “kapitalist” ve “kapitalizm” sözcüklerini 11'er kez kullanması, “burjuva” kelimesine 17 kez yer vermesi, “siyaset” yerine 31 kez “politika”yı tercih etmesi, 8 kez “devrim”, 7 kez “devrimci”, 5 kez “emek”, 6 kez “emekçi”, 7 kez “faşizm”, 8 kez “komando” ve “ilerici” kelimelerini kullanması; Oktay Akbal'ın “politika”yı 15, “devrim”i 14, “ulus”u 12, “emekçi”yi 10, “bozkurt”u 8 (menfi anlamda), “sosyalist” ve “komando”yu 7 kez tercih etmesi; Refik Erduran'ın yazılarında 12 kez “ulus”, 17 kez “yurt”, 28 kez “ülke”, 15 kez “sorun” ve 12 kez “sonuç”un geçmesi, bu yazarların siyasi görüşleriyle ilişkilidir. Nitekim sosyal reformların yapılmasını isteyen, iktidarın ve üretim araçlarının halk tarafından kontrol edilmesi gerektiğini söyleyen, kapitalizme karşı olan, devrimi ve yenilikleri savunan, ekonominin, zenginlerin tekelinde değil de geniş halk kitlelerinin idaresinde olması gerektiğine inanan, insan emeğine saygı gösterilmesini ve emekçinin mağdur edilmemesini isteyen, temel hak ve özgürlük ile sosyal eşitlik fikrini savunan kişilerin yukarıdaki kelimeleri sıkça kullanmaları elbette doğaldır.

Sağ görüşlü yazarlardan (Kabaklı ve Özyörük) alınan metinlerde “yurttaş” sözcüğünün hiç yer almaması, bunun yerine “vatandaş” kelimesinin kullanılması da yazarların dünya görüşüyle ilişkilendirilebilir.

Ahmet Kabaklı'nın, “millet”i 44, “millî”yi 12, “vatan”ı 11, “vatandaş”ı 15, “medeniyet”i 10, “komünist”i 15 ve “milliyetçi”yi 6 kez kullanması; Mukbil Özyörük'ün yazılarında, “millet”e 37, “millî”ye 15, “memleket”e 29 (sol görüşlü yazarların daha çok “ülke” sözcüğünü tercih ettikleri tespit edilmiştir.), “politika” yerine “siyaset”e 15 ve “milliyetçi”ye 4 kez yer vermesi de bu yazarların siyasi görüşlerini nispeten ortaya koymaktadır. Zira millî harsın korunmasını isteyen, her türlü yabancılığa karşı çıkan, kendi kültürümüzün korunmasını arzulayan, gelenekselliği savunan şahısların bu sözcükleri daha çok tercih etmeleri normaldir.

Bununla birlikte bağlı olunan ideolojiler ve savunulan fikirler de kelime tercihlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Fakat genelleme yaparak her sağ görüşlü yazar geleneğe bağlıdır ya da her sol görüşlü yazar yenilikçidir diye bir yargıya varmak ve yazarların kullandıkları bütün kelimeler siyasi görüşleriyle doğru orantılıdır demek doğru değildir.

KAYNAKÇA

- Aksan, Doğan (1996). **Türkçenin Sözcük Varlığı. (1. Baskı)**. Ankara: Engin Yayınevi.
- Armaoğlu, Fahir (2014). **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (19. Baskı)**. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Cem, İsmail (2011). **Siyaset Yazıları 1975-1980 Türkiye'si**. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Çavdar, Tefik (2013). **Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1950'den Günümüze)**. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

- Develliođlu, Ferit (2007). **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. (24. Baskı)**. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Devran, Yusuf (2010). **Haber Söylem İdeoloji. (1. Baskı)**. İstanbul: Başlık Yayınları.
- Kabacalı, Alpay (2000). **Başlangıcından Günümüze Türkiye’de Matbaa Basın ve Yayın**. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Martinet, Andre (1985). **İşlevsel Genel Dilbilim**. (Çeviren: Berke Vardar). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Özçelik, Ayfer (2011). **1960’dan Günümüze Türk Siyasal Hayatı**. (Editörler: Süleyman İnan, Ercan Haytođlu). **Yakın Dönem Türk Politik Tarihi**. Ankara: Anı Yayıncılık, 147-183.
- Özdemir, Hikmet (2002). **Siyasal Tarih (1960-1980)**. (Yayın Yönetmeni: Sina Akşin). Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye 1908-1980 (7. Baskı). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Özerkan, Şengül (2009). **Haber Analizi ve Arşiv İncelemeleriyle Türkiye’de 9 Gazete. (1. Baskı)**. Ankara: Nobel Yayınları.
- Saussure De Ferdinand. **Genel Dilbilim Dersleri**. (Çeviren: Berke Vardar). İstanbul Multilingual Yayınları.
- Thornborrow, J. (2004). *“Language and the Media.”* Language, Society and Power içinde. Der. I. Singh., S. Peccei. London: Routledge.
- Türk Dil Kurumu (2010). **Türkçe Sözlük (11. Baskı)**. Ankara: TDK Yayınları.
- Zürcher, Erik Jan (2000). **Modernleşen Türkiye’nin Tarihi**. (Çeviren: Yasemin Saner Gönen). İstanbul: İletişim Yayınları.